

Metallin suhdannekatsaus, kevät 2015

KANSAINVÄLISET SUHDANNENÄKYMÄT	2	PALKKAKEHITYS	6
SUOMEN METALLITEOLLISUUDEN VIIME VUODEN KEHITYS JA NÄKYMÄT	3	PALKKAKOROTUKSET JOISSAKIN KILPAILIJAMAISIA	6
METALLITEOLLISUUDEN TALOUDELLINEN TILANNE	6	METALLITEOLLISUUDEN TOIMIALOJEN NÄKYMÄT	6-16

PIENTÄ PARANEMISTA NÄKYVISSÄ – UUDET TILAUKSET KASVUSSA

TUOTANTO

Kokonaisuutena arvioimme metalliteollisuuden tuotannon kasvavan tänä vuonna noin prosentin. Piristyvän kansainvälisen talouskehityksen myötä Suomen metalliteollisuuden tuotanto kasvaa noin kaksi prosenttia ensi vuonna.

TOIMIALOJEN TILANNE

Tuotanto kasvaa kohtalaisen reippaasti kolmella toimialalla: metallien jalostuksessa, moottoriajoneuvojen valmistuksessa ja laivanrakennuksessa. Pieneen kasvuun päästään elektroniikkateollisuudessa ja koneiden valmistuksessa. Tuotanto supistuu tai pysyy ennallaan metallituotteiden ja sähkölaitteiden valmistuksessa sekä koneiden asennuksessa, huollossa ja korjauksessa.

Useimpien metalliteollisuuden pörssiyritysten liikevaihto on kasvanut tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden ensimmäiseen neljännekseen verrattuna. Kannattavuuden kehitys on ollut epäyhtenäisempää.

TYÖLLISYYS

Metalliteollisuuden kotimainen työllisyys heikkeni reilut kolme prosenttia eli noin kuusituhatta henkilöä viime vuonna. Henkilöstön määrä väheni kaikilla toimialoilla moottoriajoneuvojen valmistusta lukuun ottamatta. Vaikka tuotanto kasvaa tänä vuonna hieman, heikkenee työllisyys jonkin verran tänä vuonna. Ensi vuonna työllisyys pysyy suunnilleen tämän vuoden tasolla.

PALKKAKEHITYS

Talouden taantuma heijastuu vahvasti metalliteollisuuden palkkoihin. Vuonna 2013 tehdyn työmarkkinakeskusjärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisten korotusten ja matalien liukumien vuoksi reaaliensiot laskivat hieman viime vuonna. Tänä vuonna nimellisansioiden kehitys jää vielä hitaammaksi, mutta koska inflaatio jää lähelle nolaa, nousevat reaaliensiot hieman.

KESKEISET ENNUSTEET

	2014	2015	2016
Tuotannon määrän muutos, %	-2	1	2
Työllisyyden muutos, %	-3	-1	0
Työtuntien muutos, %	-2	-1	0
Tuottavuuden muutos, % *	0	2	2

* tuotanto työtuntia kohden

KANSAINVÄLISET SUHDANNENÄKYMÄT

Euroopan unionin kokonaistuotannon kasvu jatkui viime vuonna, mutta vain vajaan puolentoista prosentin vauhdilla. Euroalueen kasvu jäi vielä vaatimattomammaksi, vajaaseen yhteen prosenttiin. USA:n kokonaistuotanto kasvoi noin kahden ja puolen prosentin vauhdilla viime vuonna (kuvio 1).

Maailman kokonaistuotannon odotetaan kasvavan tänä vuonna suunnilleen yhtä paljon kuin viime vuonna eli noin 3,5 prosenttia. Kehittyneiden talouksien kasvun ennakoidaan kiihtyvän hieman noin 2,5 prosenttiin. Kehittyvien talouksien kasvuvauhdin taas ennakoidaan hidastuvan hieman noin 4,5 prosenttiin. Ensi vuonna maailman kokonaistuotannon kasvun odotetaan kiihtyvän hieman kehittyvien talouksien piristymisen myötä.

Maailmankaupan arvioidaan piristyvän tänä vuonna hieman viime vuodesta (kasvu vajaa neljä prosenttia) ja ensi vuonna kaupan kasvun arvioidaan kiihtyvän edelleen vajaaseen viiteen prosenttiin.

Pientä piristymistä ennakoidaan sekä EU:n että euroalueen talouteen tänä vuonna. EU:n kasvuksi arvioidaan vajaa kaksi prosenttia ja euroalueen noin 1,5 prosenttia. Kasvun ennakoidaan kiihtyvän hieman ensi vuonna. Jäsenmaiden kasvuvauhtien erot ovat kuitenkin melko suuret. Kyproksen kokonaistuotannon ennakoidaan supistuvan tänä vuonna, kun taas Irlannin arvioidaan kasvavan lähes neljän prosentin vauhtia.

Tällä hetkellä ei Euroopassa ole mitään uusia kriisejä näköpiirissä. Kreikan rahoitusongelmat jatkuvat, mutta ne eivät ole aiheuttaneet suurempia ongelmia sen paremmin rahoitusmarkkinoilla kuin reaalityaloudessakaan. Myös Ukrainan kriisi jatkuu, mutta senkään ei odoteta aiheuttavan uusia ikäviä yllätyksiä, mitkä vaikuttaisivat kielteisesti taloustilanteeseen.

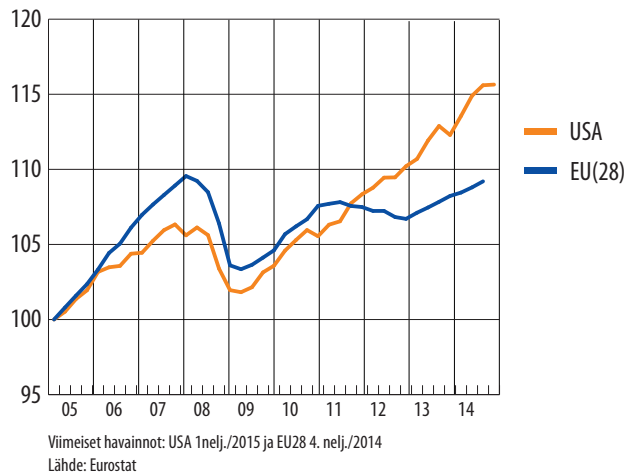
Suomen kokonaistuotanto supistui viime vuonna aavistuksen. Viime vuosi oli kolmas peräkkäinen, jolloin tuotanto supistui. Tämän vuoden kasvuarviot vaihtelevat 0,3 ja 0,9 prosentin välillä. Ensi vuoden kasvuarviot vaihtelevat yhden ja puolentoista prosentin välillä. Ennusteiden mukaan Suomen talouskehitys jää siis tänä ja ensi vuonna selvästi heikommaksi kuin EU:ssa tai euroalueella.

Huolimatta parantuneesta talouskehityksestä ja kevyestä rahapolitiikasta inflaatio on pysynyt hyvin hitaana EU:ssa ja euroalueella. Euroalueella kuluttajahinnat nousivat viime vuonna 0,4 ja koko EU:ssa 0,6 prosenttia. Tämän vuoden inflaation ennakoidaan jäävän lähelle nollaa. Kuluttajahinnat laskevat yhä useassa jäsenmaassa.

Hidastuneen inflaation ja deflaation painumisen vaara sai Euroopan keskuspankin aloittamaan mittavan velkakirjojen osto-operaation. Operaatiolla pyritään kannustamaan pankkeja lainanannon lisäämiseen ja saamaan investointeja liikkeelle ja niiden avulla saamaan talouskasvu piristymään euroalueella.

Suomessa inflaatio oli viime vuonna 1,2 prosenttia. Tänä vuonna inflaation arvioidaan jäävän hyvin lähelle nollaa, mutta kiihtyvän ensi vuonna reiluun prosenttiin.

KUVIO 1. Kokonaistuotanto neljännesvuosittain EU:ssa ja USA:ssa, indeksi (1/2005=100)

KUVIO 2. Kuluttajahintojen vuosimuutokset Suomessa, (%)

SUOMEN METALLITEOLLISUUDEN VIIME VUODEN KEHITYS JA NÄKYMÄT

Suomen metalliteollisuuden liikevaihto supistui viime vuonna kaksi prosenttia. Suurinta liikevaihdon supistuminen oli elektroniikkateollisuudessa ja sähkölaitteiden valmistuksessa. Suomen metalliteollisuus ei ainakaan viime vuonna juuri onnistunut hyödyntämään Euroopassa virinnyttä varoista kasvua, vaikka loppuvuonna olikin piristymistä havaittavissa myös meillä metalliteollisuuden saamista uusissa tilauksissa. Vaikuttaa että Suomen on vaikea päästä kiinni eurooppalaiseen kasvuun sen jälkeen, kun kapasiteettia on hävinnyt tuotantolaitosten lakkauttamisen, alhaisen investointiasteen ja tuotannon siirtojen myötä. Lisäksi ulkomaisen alihankinnan osuus on kasvanut. Vaikka metalliteollisuuden tilanne ei vaikutakaan hyvältä, kasvaa alan tuotanto tänä vuonna yhden prosentin, tosin hyvin alhaiselta tasolta.

Metalliteollisuuden työllisyys heikkeni viime vuonna yli kolme prosenttia ollen 176 000 henkilöä. Pudotusta voi pitää huomattavana, sillä jo vuonna 2013 henkilöstömäärä putosi kuusi prosenttia. Suuri pudotus heijastelee alan tuotannon ja kapasiteetin supistumista vuosina 2011–2013, mihin työllisyys on vuodesta 2013 alkaen sopeutunut. Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan aiemmista vuosista poikkeavasti viime vuonna suurin työllisyyden pudotus kohdistui toimihenkilöihin.

Suomalaisen metalliteollisuuden ulkomaisissa tytäryrityksissä työllistämien henkilöiden määrä väheni vuonna 2014 kolmatta vuotta peräkkäin. Vähennyksen takana on pitkälti Nokian puhelintoimintojen supistuminen ja lopulta siirtyminen Microsoftin haltuun. Samanaikaisesti monet yritykset ovat lisänneet ulkomaista henkilöstöään. Viime vuonna suurten yritysten ostamiset ja myynnit heilauttelevat suomalaisten yritysten henkilöstömäärää ulkomailla.

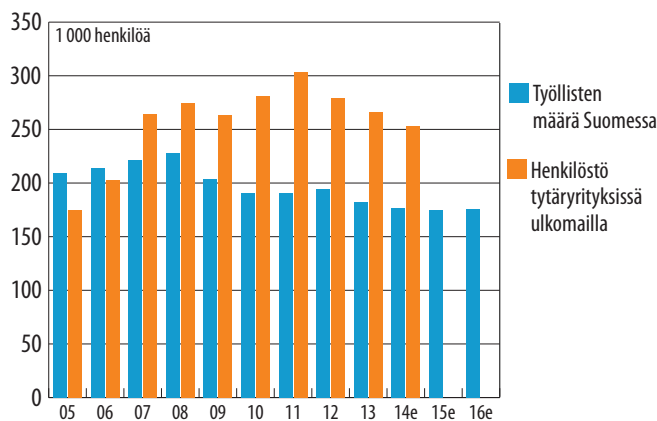
Liiton työttömyyskassalta työttömyyskorvausta saavien määrässä ei ole viimeisen vuoden aikana tapahtunut suuria muutoksia. Huhtikuussa päivärahan saajien määrä oli 15 500, joka oli kuusi prosenttia vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kyseessä oli tosin vasta toinen kuukausi yli puoleen vuoteen, kun työttömyyskorvausten saajien määrä vähenee edellisvuotisesta.

TAULUKKO 1. Liikevaihdon vuosimuutokset toimialoittain, (%)

	Vuosimuutos* ajanjaksolla 12/2014-2/2015, %	Vuosimuutos* ajanjaksolla 1-12/2014, %
KOKO TEOLLISUUS	-3,2	-2,2
METALLITEOLLISUUS	0,4	-2,2
Metallien jalostus	4,6	3
Metallituotteiden valmistus	3,1	0,8
Elektroniikkateollisuus ja sähkölaitteiden valmistus	-7,1	-5,3
Koneiden ja laitteiden valmistus	9,3	-2,9
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	5,7	0,4
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus	2,1	4,2
Metallimalmien louhinta	-0,4	2
Muu valmistus	5,4	-6,7

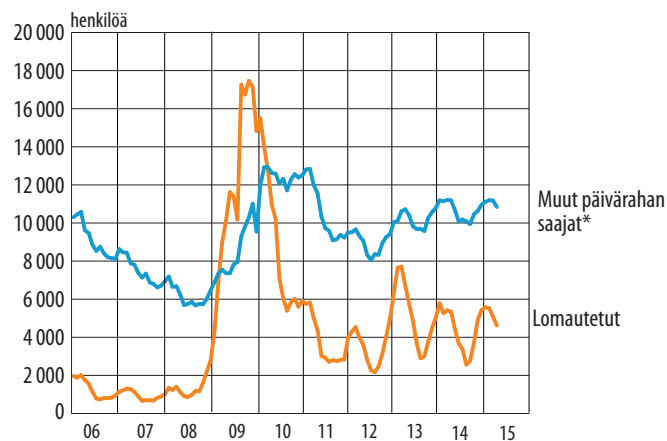
* Muutos edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon
Lähde: Tilastokeskus

KUVIO 3. Suomalaisen metalli- ja elektroniikkateollisuuden henkilöstö

Lähteet: Tilastokeskus, Teknologiaateollisuus ry:n henkilöstötiedustelu, Ennusteet "Työllisten määrä Suomessa 2014-2016" Metalliliiton tutkimusyksikkö

KUVIO 4. Metallin työttömyyspäivärahan saajat kuukausittain

* Kokonaan työttömät, lyhennettyä työviikkoa tai -päivää tekevät henkilöt sekä koulutuksessa olevat työttömät työnhakijat yms.
Lähde: Metallityöväen työttömyyskassa, viimeinen havainto 4/2015

TAULUKKO 2. Suomen metalliteollisuuden kannalta kymmenen tärkeimmän vientimaan (kattaa 65 prosenttia metallin tavaraviennistä) kokonaistuotannon ja investointien määrän ennustetut muutokset vuodelle 2015

Vientimaa	Vientiosuus vuonna 2014, % ¹⁾	Viennin muutos vuonna 2014, % ¹⁾	Teollisuus- tuotannon vuosimuutos, 2/2015, % ²⁾	BKT ennuste vuodelle 2015, % ³⁾	Kiinteät investoinnit, määrän muutos 2015, % ⁴⁾
Saksa	14,4	69,3	0,5	1,6	0,1
Ruotsi	9,4	-5,7	-3,7	2,7	3,0
Alankomaat	8,5	12,2	6,6	1,6	5,9
Venäjä	8,3	-8,8	-0,6	-3,8	..
USA	7,3	16,6	3,5	3,1	5,8
Kiina	5,2	-7,9	5,6	6,8	..
Norja	3,7	-7,7	1,9	1,0	..
Iso-Britannia	2,9	24,6	0,3	2,7	8,9
Italia	2,6	-0,5	-0,2	0,5	..
Ranska	2,5	-17,7	1,2	1,5	0,2
Euroalue	29,9	-1,4	1,6	1,5	..
EU	48,8	-5,5	1,4	1,8	..

Lähteet: 1) Tullihallitus 2) Eurostat, OECD (USA JA Venäjä) ja Kiinan tilastovirasto (Kiina 1–3/2015) 3) IMF 4) OECD

TAULUKKO 3. Tuotannon arvo ja yritysten lukumäärä vuonna 2013

	Tuotos perushintaan (Milj. euroa)	Yritysten lukumäärä	Toimi- paikkojen lukumäärä
METALLITEOLLISUUS	50 965	10 502	11 791
Metallien jalostus	8 030	149	199
Metallituotteiden valmistus	6 739	4 711	5 044
Elektroniikkateollisuus	11 225	560	649
Sähkölaitteiden valmistus	4 557	412	500
Koneiden ja laitteiden valmistus	14 528	1 458	1 705
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus	1 352	255	285
Muiden kulkuneuvojen valmistus	1 654	359	401
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	2 880	2 598	3 008
Muu valmistus (ei mukana koko metalliteollisuudessa)	702	1 280	1 346
Metallimalmien louhinta (ei mukana koko metalliteollisuudessa)	810	27	33

Lähde: Tilastokeskus

Taulukossa 2 tarkastellaan kymmenen Suomen metalliteollisuuden keskeisen vientimaan kehitystä ja ennusteita. Metalliteollisuuden liikevaihdosta noin 70 prosenttia menee suoraan vientiin, joten vientimarkkinoiden kehityksellä on ratkaiseva merkitys sille, miten ala Suomessa kehittyy. Tänä ja ensi vuonna Suomen metalliteollisuutta tukee Euroopan kysyntä, mutta toisaalta Venäjän viennin voi odottaa laskevan voimakkaasti. Vientiä tukee myös monien Euroopan ulkopuolisten valuuttojen vahvistuminen euroon nähden.

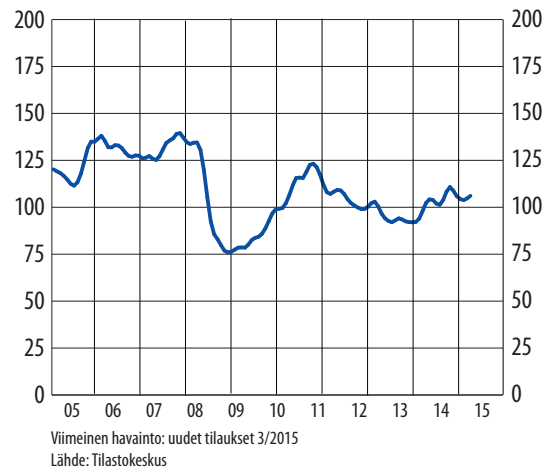
Euroopan toipuminen taantumasta näkyy myös teollisuustuotannon piristymisenä. Useimmissa Suomen metalliteollisuuden viennin kannalta tärkeissä maissa tämän vuoden helmikuussa teollisuustuotanto oli kasvussa ja kasvu oli kiihtynyt viime vuodesta (taulukko 2). Meille tärkeä Ruotsi tosin eroaa tästä yleiskuvasta, sillä sen teollisuustuotanto on laskussa. Suomen investointitavaroihin painottuvan metalliteollisuuden kannalta vielä tärkeämpää on, että investoinnit ovat viriämässä keskeisissä vientimaissa varsinkin Euroopassa. Euroopan investointien viriäminen luokin uskoa tulevaisuuteen myös Suomessa. Kiinan ja muun Aasian teollisuus tuottaa jo siinä määrin itsekin investointitavaroita, että investointien kasvu Aasiassa ei entiseen malliin ruoki Suomen metalliteollisuutta. Kaikista maista ei ole saatavilla ennusteita, mutta yleiskuva on kuitenkin myönteinen.

Kuviosta 5 ilmenee, että Suomen metalliteollisuuden saamat tilaukset olivat 15 prosentin kasvussa vuonna 2014. Kasvun voi odottaa jatkuvan myös tänä vuonna Euroopan maiden elpyessä ja euron heikennyttyä. Kuvio 6 kuvaa Suomen teollisuuden hintakilpailukykyä reaalisten yksikkötyökustannusten kehityksen avulla. Kilpailukyky parantui hieman pääkilpailijoihin Saksaan ja Ruotsiin verrattuna vuosina 2013–2014 laskettuaan sitä ennen usean vuoden ajan.

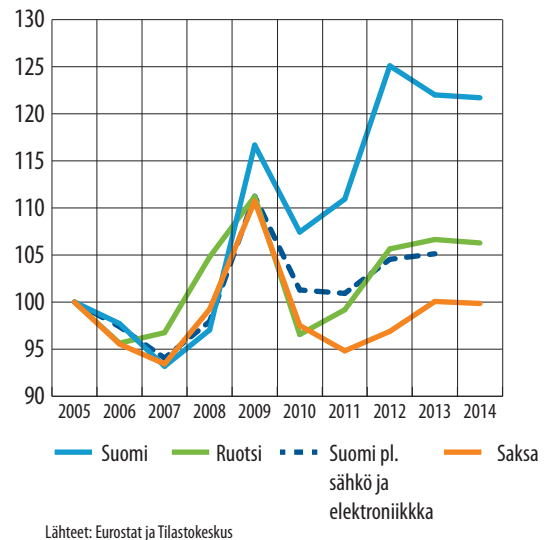
Helsingin pörssissä noteerattujen yhtiöiden omistajilleen maksamat osingot kääntyivät laskuun (Kuvio 7). Lasku selittyy Nokian alentuneella osingolla.

Taulukossa 2 esitetyt vientimaiden kasvuennusteet ja kuviossa 5 esitetty uusien tilausten kehitys tukevat Suomen metalliteollisuuden näkymiä vuodelle 2015, mutta epävarmuutta aiheuttaa alkuvuoden tuotannon alhainen taso. On alkanut herätä huoli siitä, että saadut tilaukset eivät toteudukaan lisääntyneenä tuotantona. Kokonaisuutena arvioimme Suomen metalliteollisuuden tuotannon kasvavan prosentin viime vuodesta. Ensi vuonna kasvu on kaksi prosenttia. Kasvua tukee erityisesti Euroopan vahvistuva kysyntä, mutta tuotantokapasiteetin supistumisen myötä Suomella on vaikeuksia hyödyntää parantuvaa suhdannetta täysimääräisesti. Koska tuotanto kasvaa hitaasti, supistuu metallialan työllisyys hieman tänä vuonna. Ensi vuonna työllisyys pysyy suunnilleen tämän vuoden tasolla.

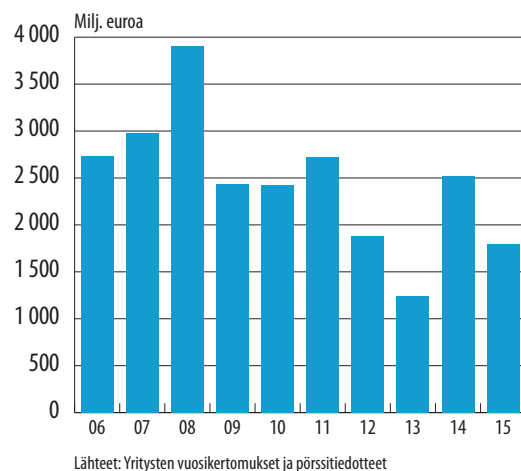
KUVIO 5. Metall- ja elektroniikkateollisuuden uudet tilaukset, trendi (2010=100)

KUVIO 6. Tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset

KUVIO 7. Suurimpien metallialan pörssiyritysten yhteenlasketut osingonjaot vuosina 2006–2015

METALLITEOLLISUUDEN TALOUDELLINEN TILANNE

Koko metalliteollisuudesta ei ole vielä saatavilla tulostietoja vuodelta 2014. Lähes kaikista pörssiyrityksistä viime vuoden tiedot on jo saatavilla. Pääsääntöisesti yritysten tulokset ovat parantuneet. Syynä ovat lisääntyneet tilaukset ja viime vuosien kustannussäästöt. Metallien jalostuksessa pörssiyritysten kannattavuus parani viime vuonna, mutta ei ollut vielääkään hyvä. Koneiden valmistuksessa pääsääntöisesti tulokset paranivat ja pysyivät vähintäänkin kohtuullisella tasolla. Elektroniikka- ja sähköteollisuudessa yritysten kannattavuus parantui. Metalliteollisuuden pörssiyritysten tulosten kehitys on ollut epäyhtenäistä alkuvuonna.

Pörssiyritysten tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että ne kertovat yrityksen koko maailmanlaajuisesta toiminnasta ja niistä ei voi suoraan tehdä johtopäätöksiä Suomessa toimivien yksiköiden kannattavuudesta.

PALKKAKEHITYS

Vuonna 2014 metalliteollisuuden säännöllisen työajan tuntiansiot nousivat 0,4 prosenttia. (Vuosi muutos 2013–2014, neljäs neljännes). Metallityöläisen reaaliansiot kuitenkin laskivat, sillä kuluttajahinnat nousivat 0,8 prosenttia vastaavana aikana. Palkkakehityksestä on tietoja vuoden 2014 toimialakatsauksessa sekä palkkakatsoauksessa, jotka löytyvät Metalliliiton kotisivuilta.

Metallityöväen Liitto ry ja Teknologiateollisuus ry sopivat lokakuussa 2013 työmarkkinakeskusjärjestöjen tekemän työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisen työehtosopimuksen, jonka mukaisesti vuosien 2013 ja 2014 palkankorotukset piti ensisijaisesti neuvotella paikallisesti pääluottamusmiehen kanssa. Paikallisessa palkkaratkaisussa sovittavia asioita olivat palkankorotusten toteutustapa, ajankohta ja suuruus.

Vuoden 2014 osalta sovittiin, että palkkoja korotettiin yleiskorotuksena 0,4 prosenttia 1.3.2015 tai sitä lähinnä seuraavan palkanmaksukauden alusta, mikäli paikallista ratkaisua ei saavutettu.

Tutkimusyksikön tekemän kyselyn mukaan 86 prosentissa työpaikoista päädyttiin perälautaratkaisuun eli 0,4 prosentin yleiskorotukseen. Paikallisen palkkaratkaisun oli tehnyt 14 prosenttia työpaikoista.

Korotuksen suuruus oli 93 prosentissa työpaikoista 0,4 prosenttia. Kuudessa prosentissa korotus oli suurempi kuin 0,4 prosenttia. Vajaassa prosentissa yrityksistä korotuksista oli luovuttu kokonaan. Yksitoista prosenttia työpaikoista oli toteuttanut 0,4 prosentin tai sitä suuremman korotuksen aikaisemmin kuin 1.3.2015. Tarkeimmat tulokset kyselystä löytyvät raportista, joka on Metalliliiton kotisivuilla.

PALKANKOROTUKSET JOISSAKIN KILPAILIJAMAISIA

Saksa:

Saksassa solmittiin helmikuussa 2015 vuoden mittainen sopimus metalli- ja sähköaloille. Sopimus nostaa palkkoja 3,4 prosenttia, minkä lisäksi sopimukseen sisältyy 150 euron kertakorvaus ja varhaiseläkeläisten asemaa parantavia toimia. Sopimus koskee aluksi 800 000 palkansaajaa yhdessä osavaltiossa ja se luo pohjan 3,7 miljoonaa palkansaajaa koskeville sopimuksille muissa osavaltiossa.

Ruotsi:

Ruotsin metalliliitto IF Metall ei sanonut irti huhtikuussa 2013 sovittua kolmevuotista sopimusta, vaikka sillä olisi ollut siihen mahdollisuus kahden vuoden jälkeen. Täten sopimus päättyi sovitusti 31.3.2016 ja on sisällöltään aiemmin sovitun mukainen. Sopimuksen kustannusvaikutus kolmelle vuodelle on 6,8 prosenttia, josta 6,2 prosenttia käytetään palkkojen korottamiseen ja 0,6 prosenttia osaeläkkeeseen. Sopimuksen piirissä on 170 000 työntekijää.

Tanska:

Tanskassa on yhä voimassa vuoden 2014 helmikuussa solmittu kolmivuotinen työehtosopimus. Palkkoja korotetaan kolmesti sopimuskauden aikana, kullakin kertaa 1,5–1,7 prosenttia. Sopimus kattaa 240 000 työntekijää.

Itävalta:

Metalliteollisuudessa sovittiin 2,1 prosentin palkankorotuksesta loppuvuonna 2014. Sopimus tuli voimaan marraskuussa 2014 ja on voimassa yhden vuoden. Sopimuksen piirissä on 180 000 metalliteollisuuden palkansaajaa. Sopimuksen myötä myös minimipalkka nousee 1 688 eurosta 1 724 euroon.

METALLITEOLLISUUDEN TOIMIALOJEN NÄKYMÄT

Seuraavaksi raportissa esitellään toimialoittaisia tietoja Tilastokeskuksen TOL2008 mukaisen toimialajaon mukaan. Vuoden 2014 kehitystä kuvaavat tuotanto- ja työllisyysluvut perustuvat eri lähteistä saatuihin ennakkotietoihin ja tutkimusyksikön omiin arvioihin. Vuosia 2015 ja 2016 koskevat arviot on tehty tutkimusyksikössä.

Metallien jalostus

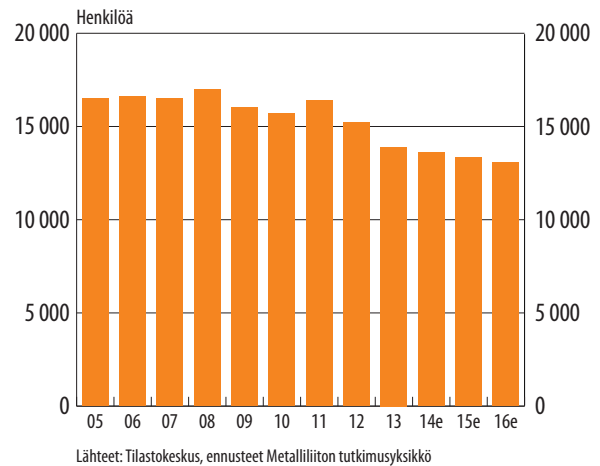
Toimialaan metallien jalostus kuuluu teräksen- ja väri-metallien valmistus sekä valimoteollisuus. Tuotteita ovat metallista valmistetut levyt, putket, harkot ja langat, valimotuotteet sekä usein myös rakennusteräksset. Tuotanto vastaa 16 prosenttia koko metalliteollisuuden tuotannosta. Vuonna 2014 ala työllisti hieman alle 14 000 henkilöä, jossa on hieman laskua edellisvuodesta.

Toimialalle on tyyppillistä pääoma- ja energiavaltaisuus sekä tuotteiden ja raaka-aineiden hintatasojen voimakkaat vaihtelut. Tuotantoyksiköt ovat pääsääntöisesti suuria, mutta sekaan mahtuu myös pienempiä toimijoita, etenkin valimoalalla. Alan työpaikoista hieman yli puolet on teräksen valmistuksessa. Värimetallien valmistuksessa työskentelee hieman yli viidennes alan henkilöstöstä ja valimoteollisuudessa hieman tätä vähemmän. Tuotteiden kysyntä riippuu varsinkin koneenrakennuksen, kulkuneuvojen valmistuksen ja rakentamisen kehityksestä. Viime vuosina kotimaisten asiakkaiden merkitys on vähentänyt varsinkin teräksen valmistajille. Vienti vastasi kahtatoista prosenttia Suomen kaikesta tavaraviennistä vuonna 2014. Suurimmat vientimaat olivat Alankomaat, Saksa, Ruotsi ja USA, joissa kaikissa tapahtuu merkittävää suomalaisen teräksen ja muiden metallien jalostuksen tuotteiden jatkojalostusta.

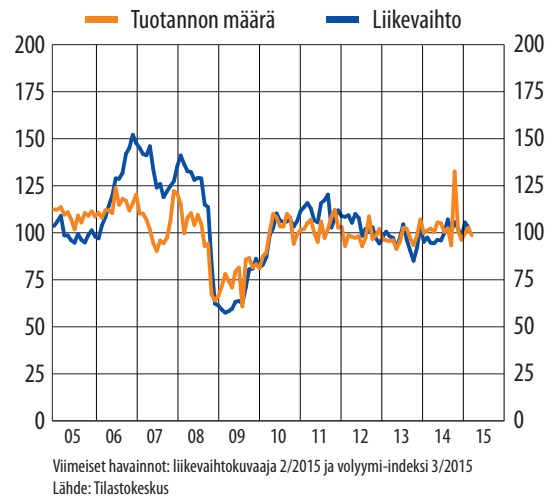
Viime vuonna tuotanto nousi viisi prosenttia ja kapasiteetin käyttöastekin nousi varsin hyvälle tasolle yli kahdeksaankymmeneen prosenttiin. Toisin kuin monella muulla metalliteollisuuden toimialalla metallien jalostuksen tuotantomäärät eivät ole juuri laskeutuneet viime vuosina, mikä on nostanut alan suhteellista osuutta metalliteollisuudessa. Yrityksillä on kuitenkin ollut jo pidemmän aikaa ongelmia kannattavuudessaan. Syyinä kannattavuusongelmiin on, että lopputuotteiden hinnat ovat pysyneet alhaisina, vaikka raaka-aineiden ja energian hinnat ovat nousseet. Varsinkin teräksen valmistuksessa EU:ssa on laajaa ylikapasiteettia. Valimot kärsivät koventuneesta kilpailusta sekä Euroopasta että Aasiasta. Värimetallien tuotannossa kilpailu ei ole aivan yhtä kovaa ja työllisyys sekä kannattavuus ovatkin kehittyneet paremmin. Metallien jalostuksen kotimaiset pörssiyritykset Outokumpu ja Componenta ovat olleet jo pitkän aikaa tappiollisia. Yritysten tulokset ovat kuitenkin parantuneet edellisvuosista.

Toimialan suurimmat yritykset Outokumpu ja SSAB (entinen Rautaruukki) ovat osana laajoja kansainvälisiä yritysjärjestelyjä. SSAB:n osalta järjestelyjen on ilmoitettu johtavan satojen työpaikkojen katoamiseen. Aiemmin tapahtuneet kansainväliset yritysjärjestelyt eivät ole johtaneet tehtaiden lakkautuspäätöksiin, vaan

KUVIO 8. Metallien jalostuksen työllisten määrä

KUVIO 9. Metallien jalostuksen liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettu sarjat (2010=100)

muun muassa Ovakon, Norilsk Nickelin ja Bolidenin yksiköiden toiminta on ollut vakaata ja niihin on investoitu ulkomaalaisomistuksen aikana.

Metallien jalostus on kansainvälisesti erittäin kilpailtu ala. Tästä syystä Suomessa toimivat yksiköt ovat kovassa paineessa. Viime vuosina energian ja kuljetusten hinnat ovat Suomessa kehittyneet kilpailukyvyyn kannalta epäsuotuisasti. Kuitenkin useat Suomessa toimivista laitoksista ovat tuotannon tehokkuudella, osaamisella ja tuotannon kehittämiskyvyllä mitattuna maailman huippua. Moniin tehtaisiin on myös investoitu paljon vielä viime vuosinakin. Tämä kaikki viittaa siihen, että Suomella olisi puolellaan merkittäviä kilpailukykyetuja metallien jalostuksessa ja laajemminkin prosessiteollisuudessa. Suomen kasvava oma kaivostuotanto parantaa alan kilpailukykyä jonkin verran. Lähivuosina alan tuotanto jatkaa kasvuaan, mutta samanaikaisesti työllisyys laskee.

Metallituotteiden valmistus

Toimialaan kuuluu metallitavaroiden, kuten metallirakenteiden, metallisäiliöiden, höyrykattiloiden, aseiden, takomotuotteiden ja työkalujen valmistaminen. Toimialan tuotannon osuus koko metalliteollisuuden tuotannosta oli vuonna 2013 runsaat 13 prosenttia. Tuotannon määrä kasvoi vuonna 2014 yhden prosentin edellisvuodesta ja henkilöstön määrä väheni samaan aikaan kolme prosenttia.

Toimialalla on varsin paljon pieniä yrityksiä, joista monet toimivat valmistusketjun alkupäässä ja keskivaiheilla alihankkijoina. Joukossa on myös omilla lopputuotteillaan markkinoilla olevia yrityksiä. Toimiala on melko työvoimavaltainen ja se on tärkeä asiakas kotimaiselle metallien jalostukselle. Sen tärkeimpiä asiakastoimialoja ovat kotimainen rakentaminen sekä koneiden ja laitteiden valmistus.

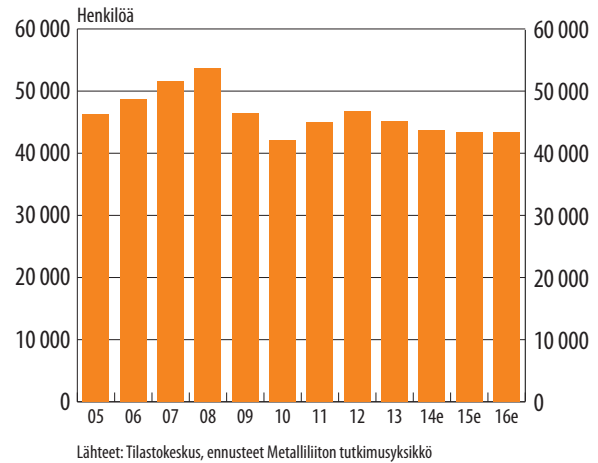
Vientitoimitusten merkitys toimialalle on kasvanut vuosien mittaan. Suoran viennin lisäksi myös välillisellä viennillä on merkitystä toimialalle, kun sen tuotteita päätyy vientiin koneiden ja laitteiden sekä sähkölaitteiden osina. Vientiin vuonna 2014 meni suoraan 1,1 miljardin euron arvosta tavaraa, jossa on yhden prosentin vähennys edellisvuodesta. Toimialan vienti oli vuonna 2014 noin kaksi prosenttia Suomen koko tavaraviennistä. Tärkeitä vientikohdemaita olivat Ruotsi, Norja, Venäjä, Etelä-Korea, Viro, Saksa ja Yhdysvallat.

Toimialan kysyntään vaikuttavat kotimainen rakentaminen, energiantuotantoon ja energiatehokkuuden parantamiseen liittyvät hankkeet, kaivoshankkeet, offshore-projektit, satamahankkeet ja teolliset investoinnit. Rakentaminen liittyy kaikkiin edellä mainittuihin tekijöihin luoden suoraa kysyntää toimialalle, kun sen tuotteita menee teräsrakenteina ja muina metalliosina rakennushankkeisiin. Rakennusteollisuus ry:n kevään 2015 suhdannekatsauksen mukaan kotimaisen rakentamisen määrä väheni vuodesta 2013 vuoteen 2014 noin kolme prosenttia. Rakentamisen arvioidaan vähenevän vuonna 2015 vielä vajaan yhden prosentin. Vähennemistä tapahtuu niin talonrakentamisessa kuin maa- ja vesirakentamisessa. Korjausrakentaminen jatkaa tänäkin vuonna runsaan kahden prosentin kasvuaan. Vuonna 2016 rakentaminen kääntyy vihdoin kasvuun.

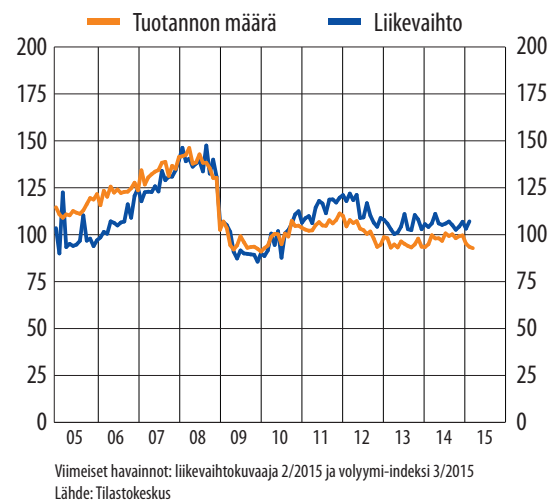
Energiantuotanto-, kaivos-, offshore- ja satamahankkeet sekä teolliset investoinnit luovat toimialalle suoran kysynnän lisäksi epäsuoraa kysyntää, kun koneiden ja laitteiden valmistajat ostavat siltä metallituotteita alihankintana paljolti vientiin menevien tuotteidensa osiksi. Näitä investointihankkeita on liikkeellä tavanomaista tasoa vähemmän johtuen esimerkiksi vaatimattomasta talouskasvusta Euroopassa, epävarmuudesta ja hankkeiden rahoitusongelmista.

Kiinteät investoinnit Suomessa lisääntyvät tänä vuonna ja kasvun voi odottaa jatkuvan ensi vuonna. Toimialaa on kurjistanut koneiden ja laitteiden valmistuksen tuotantolaitosten alasajot ja alihankintojen siirtäminen Suomesta halvemman kustannustason maihin. Taus-talla näyttää vaikuttavan halvemman kustannustason

KUVIO 10. Metallituotteiden valmistuksen työllisten määrä

KUVIO 11. Metallituotteiden valmistuksen liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettut sarjat (2010=100)

etsimisen lisäksi globaalisti toimivien yritysten maakoh-tainen työnjako ja hankintajärjestelyjen keskittäminen. Toimialan yhtiöille on kaikesta huolimatta tarjolla huomattavia vientimahdollisuuksia, kun ne oppivat paremmin hankkimaan ulkomaisia asiakkaita.

Toimialan merkittävimmän pörssi-yhtiön, Fiskarsin, liikevaihto kasvoi vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä vuoden takaiseen vastaavaan neljännekseen verrattuna, samalla kannattavuus säilyi hyvänä. Fiskars toimii kuluttajamarkkinoilla. Kuluttajaluottamus on heitellyt kevään mittaan Fiskarsin tärkeillä markkina-alueilla Euroopassa ja Yhdysvalloissa, mikä aiheuttaa sille epävarmuutta.

Toimialan vienti on ollut tammi-helmikuussa 27 prosenttia viime vuoden tammi-helmikuuta matalammalla tasolla. Toimialan tuottajahinnat ovat olleet vuoden 2015 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana noin kaksi prosenttia korkeammalla tasolla samalla kun kapasiteetin käyttöaste on ollut neljä prosenttia korkeammalla tasolla ja tuotanto neljä prosenttia vuoden 2014 vastaavaa ajanjaksoa alemmalla tasolla.

Toimialan tuotanto supistuu vuonna 2015, mutta supistuminen pysähtyy vuonna 2016. Toimialan henkilöstön määrä vähenee vuonna 2015, mutta vuonna 2016 henkilöstön väheneminen pysähtyy.

Muiden koneiden ja laitteiden valmistus

Toimialaan kuuluu toiminnallisten laitteiden, kuten voimakoneiden, maatalouskoneiden ja metallintyöstökoneiden valmistaminen. Vuonna 2013 toimialan tuotannon osuus koko metalliteollisuuden tuotannosta oli reilut 28 prosenttia. Tuotannon määrä laski vuonna 2014 neljällä prosentilla edellisvuodesta ja samalla henkilöstön määrä väheni neljällä prosentilla.

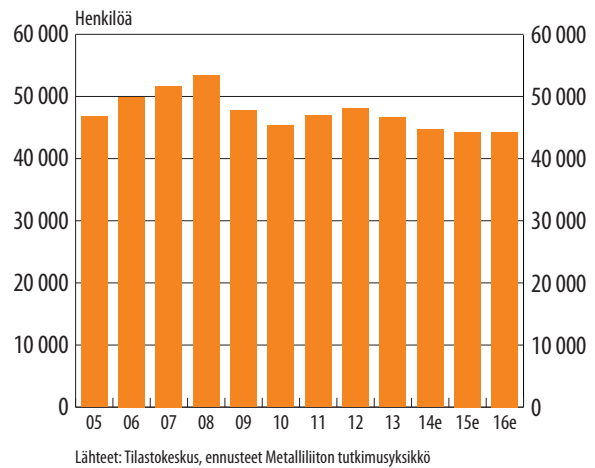
Toimialalla on joitakin suuria yhtiöitä, jotka ovat kärkiyrityksenä ympärilleen rakentamilleen laajoille alihankintaverkostoille. Lisäksi toimialalla on omilla lopputuotteillaan markkinoilla olevia pienempiä yrityksiä. Toimialalla on sekä työvoimavaltaisia että pääomavaltaisia yhtiöitä. Sen tuotteet ovat yleensä investointitavaroita. Toimiala on tärkeä asiakas metallituotteiden valmistukselle ja tuotteet myydään usein asiakkaalle lopputuotteena. Toimialalla on useita merkittäviä tuoteryhmiä, joiden ympärille se on rakentunut. Toimitettujen laitteiden ylläpidosta, huollosta ja korjaamisesta on tullut toimialalle tärkeää toimintaa.

Merkittävä osa toimialan lopputuotteista päätyy vientiin. Toimialan viennin arvo vuonna 2014 oli 7,2 miljardia euroa, missä on vähentymistä edellisvuodesta prosentin verran. Viennin vähenemistä selittää puunjalostuskoneiden ja kaivoskoneiden vientikysynnän aiempaa alhaisempi taso. Toimialan vienti oli vuonna 2014 noin 13 prosenttia Suomen koko tavaraviennistä. Tärkeimpiä vientikohdemaita olivat Venäjä, Kiina, Ruotsi, Yhdysvallat, Saksa, Etelä-Korea, Norja, Alankomaat ja Brasilia.

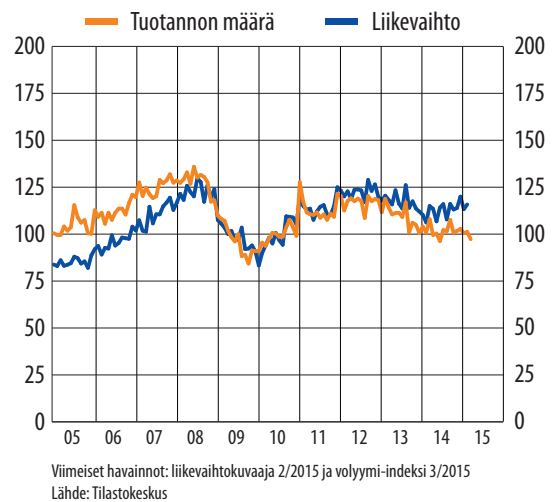
Toimialan kysyntään vaikuttavat globaalit ilmiöt. Teollistumisen, kaupungistumisen ja rakentamisen painopiste on siirtynyt kehittyviin maihin, joissa ne jatkuvat vilkkaana yhä uusien maiden päästessä kehitykseen mukaan. Maailmankauppa ja merikuljetukset kasvavat edelleen luoden kysyntää monenlaisille logistiikkaan liittyville laitteille. Väestön kasvaessa ja elintason noustessa energian, elintarvikkeiden ja raaka-aineiden tuotanto kohoaa entistäkin merkittävämmäksi samalla kun ympäristöstä huolehtimisesta tulee välttämätöntä toimintaa, mikä kaikki lisää koneiden ja laitteiden kysyntää.

Juuri nyt kaivosbuumi on hieman taittunut ja kaivoslaitteiden kysyntä on muutaman vuoden takaista huippua alemmalla tasolla, mutta hiljalleen vilkastumassa. Maanrakennuslaitteiden kysyntä on säilynyt paremmalla tasolla, mutta kärsii silti infrainvestointien puutteesta. Energiahankkeita on liikkeellä ja kilpailu niiden laitetoimituksista on kireää, mutta tilauksia on saatu Suomeenkin. Laivanrakentaminen on vilkastunut ja meriteollisuuden laitteita menee tällä hetkellä melko hyvin kaupaksi. Metsätalouskoneiden kysyntä on elpynyt selvästi ja niiden myynti on hyvässä vauhdissa. Sen sijaan maatalouskoneiden kysynnässä elpyminen ei ole kunnolla käynnistynyt. Teollisuuden ja energihuollon investoinnit Suomessa ovat taas loivassa kasvussa. Koneiden ja laitteiden valmistajien tilannetta vakauttaa laitetoimituksiin usein liittyvät huoltosopimukset, joiden merkitys kasvaa vuosi vuodelta. Euron heikkeneminen dollariin nähden

KUVIO 12. Muiden koneiden ja laitteiden valmistuksen työllisten määrä

KUVIO 13. Muiden koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettut sarjat (2010=100)

on viimeisen vuoden aikana parantanut eurooppalaisten laitteiden hintakilpailukykyä euroalueen ulkopuolella.

Toimialalla on seitsemän suurempaa pörssiyritystä, eli Kone, Wärtsilä, Metso, Valmet, Cargotec, Konecranes ja Outotec. Näistä vain Metso ja Outotec eivät ole kyenneet vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä kasvattamaan globaalia tilauskantaansa viime vuoden ensimmäisestä neljänneksestä. Liikevaihtoaan ovat samalla ajanjaksolla kasvattaneet Kone, Valmet, Cargotec ja Konecranes. Outotecin, Konecranesin ja Valmetin kannattavuus on jäänyt alkuvuonna vaatimattomalle tasolle, muut ovat pärjänneet paremmin.

Toimialan vienti oli tammi-helmikuussa suurin piirtein viime vuoden tammi-helmikuuta vastaavalla tasolla. Toimialan tuottajahinnat olivat vuoden 2015 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana samalla tasolla ja samaan aikaan kapasiteetin käyttöaste oli noin kaksi prosenttia korkeammalla ja tuotanto neljä prosenttia alemmalla tasolla verrattuna vuoden 2014 vastaavaan ajanjaksoon.

Toimialan tuotanto kasvaa lievästi vuonna 2015 ja kasvu kiihtyy hieman vuonna 2016. Toimialan henkilöstön määrä vähenee vuonna 2015 hieman, mutta väheneminen pysähtyy vuonna 2016.

Elektroniikkateollisuus

Toimiala sisältää kalustettujen piirilevyjen, tietokoneiden, viestintävälineiden, viihde-elektroniikan, mittaus-, lääkintä- ja säteilytyslaitteiden, optisten instrumenttien sekä puolijohdekomponenttien valmistuksen.

Elektroniikkateollisuuden tuotannon määrä vuonna 2013 oli noin 22 prosenttia koko metalliteollisuuden tuotannosta. Vuonna 2014 toimialan tuotanto laski noin kolme prosenttia edellisestä vuodesta. Vaikka Nokia on lopettanut matkapuhelinten valmistuksen, on yrityksen osuus toimialasta edelleen merkittävä.

Toimialan tavaraviennin osuus on vajaan viisi prosenttia koko Suomen tavaraviennistä. Tärkeimmät vientimaat ovat USA, Kiina, Venäjä ja Saksa. Vienti kasvoi viime vuonna 11 prosenttia. Viennin arvo kasvoi ensimmäistä kertaa vuoden 2008 jälkeen.

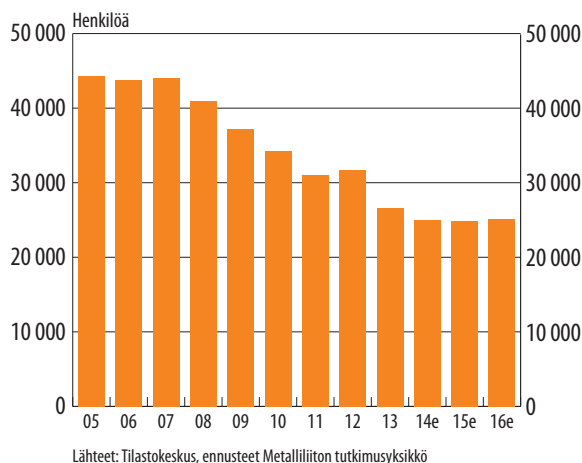
Toimialalle on ominaista jatkuva tuottajahintojen lasku. Ne laskivat viime vuonna kaksi prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että samaan liikevaihtoon päästäkseen yrityksen on vastaavasti kasvatettava tuotantonsa määrää.

Elektroniikka- ja sähköteknisen teollisuuden tilastot on yhdistetty liikevaihdon ja tuotannon volyymin (määrän) osalta, koska molemmilla toimialoilla on yksi selvästi hallitseva yritys. Toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on laskenut kuusi ja volyymi neljä prosenttia viimeisen 12 kuukauden aikana.

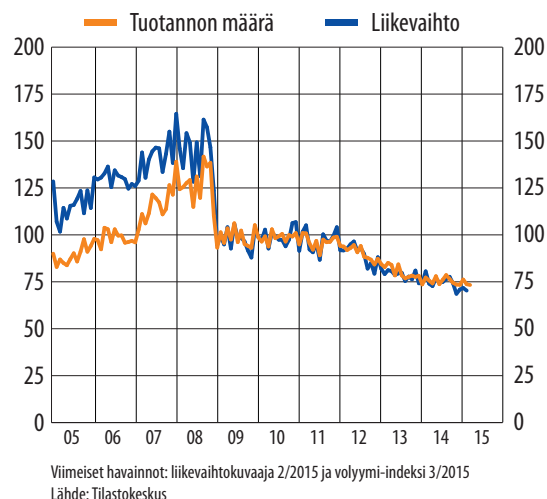
Huhtikuussa 2015 Nokia ilmoitti ostavansa verkko-laite- ja palveluyhtiö Alcatel-Lucentin. Kaupan on tarkoitus toteutua vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Yhdistyneessä yhtiössä on tarkoitus saada vuoteen 2019 mennessä 900 miljoonan euron säästöt vuositasolla poistamalla päällekkäisiä tuotteita ja toimintoja. Se, että Nokialla on Suomessa ainoastaan uusien tuotteiden valmistusta eikä varsinaista massatuotantoa, antaa syyn olettaa, ettei kotimainen tuotanto ole ensimmäisenä tulilinjalla toimintoja karsittaessa. Alcatel-Lucentin omat tuotteet tehdään tällä hetkellä pääasiassa alihankkijoilla.

Toimialalla on kymmenkunta pörssiyritystä. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Nokian liikevaihto kasvoi ja kannattavuus parani viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Myös muiden pörssiyritysten enemmistöllä liikevaihto kasvoi ja kannattavuus parani vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Suomessa on yhä menestyvää elektroniikan tuotantoa, esimerkiksi lääkintälaitteet, kaapeliverkot, anturit, mittauslaitteet sekä aktiivikauuttimet. Varsinkin lääkintälaitteiden valmistus on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Mikäli kansainvälinen talous kääntyy selvään kasvuun, on edellä mainittuja tuotteita

KUVIO 14. Elektroniikkateollisuuden työllisten määrä

KUVIO 15. Koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettu sarjat (2010=100)

valmistavilla yrityksillä potentiaalia kasvattaa tuotteidensa myyntiä ja sitä kautta kasvattaa tuotantoaan sekä lisätä henkilöstön määrää tulevaisuudessa.

Elektroniikan sopimusvalmistajat tekevät alihankintaa myös muille metalliteollisuuden toimialoille, kuten koneiden ja laitteiden sekä sähkölaitteiden valmistukseen. Se, että toimialan tuotteiden vienti on kasvanut mutta tuotannon määrä on laskenut, viittaa siihen, että lopputuotteiden valmistajat ovat siirtäneet alihankintaa kotimaasta ulkomaille. Tästä syystä viennin kasvu ei välttämättä paranna työllisyyttä kotimaassa.

Toimialan tuotannon määrä kasvaa tänä vuonna kaksi ja ensi vuonna kolme prosenttia vientikysynnän paraneamisen myötä. Työllisten määrä vähenee edelleen myös tänä vuonna, mutta kääntyy ensi vuonna lievään kasvuun.

Sähkölaitteiden valmistus

Toimialaan sähkölaitteiden valmistus kuuluu sähkömoottorien, muuntajien, generaattoreiden, sähkönjakelulaitteiden, akkujen, kaapeleiden, sähkökalusteiden, valaisimien ja kodinkoneiden valmistus.

Toimialan suurin yritys on ABB, joka kattaa yli puolet toimialan liikevaihdosta. Toimialan tuotteet ovat suurelta osin investointitavaroita. Ne menevät pääasiassa vientiin sekä kotimaiseen rakentamiseen.

Toimialan tuotannon osuus oli vuonna 2013 noin yhdeksän prosenttia koko metalliteollisuuden tuotannosta. Vuonna 2014 tuotannon määrä laski noin viisi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

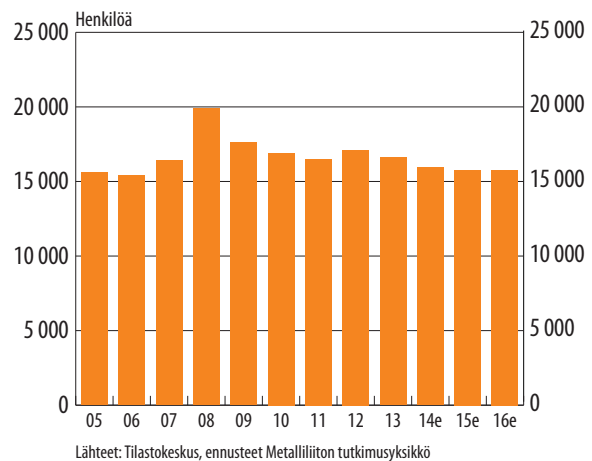
Sähkölaitteiden vienti oli vuonna 2014 vajaat seitsemän prosenttia Suomen koko tavaraviennistä. Toimialan viennin arvo kasvoi viime vuonna noin prosentin. Tärkeimmät vientimaat olivat Saksa, Venäjä, Kiina, Ruotsi ja USA.

Elektroniikka- ja sähköteknisen teollisuuden tilastot on yhdistetty liikevaihdon ja tuotannon volyymin (määrän) osalta, koska molemmilla toimialoilla on yksi selvästi hallitseva yritys. Toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on laskenut kuusi ja volyymi neljä prosenttia viimeisen 12 kuukauden aikana. Toimialan tuottajahinnat nousivat viime vuonna noin prosentin.

Sähkölaitteiden toimitukset uusiutuvia energialähteitä käyttävään energiantuotantoon parantaa näkymiä pitkällä tähtäimellä. Esimerkiksi Suomen ilmasto- ja energiastrategian tavoite vuodelle 2020 edellyttää toteutuakseen noin 500 miljoonan euron vuosittaisia investointeja tuulivoimatuotantoon. Myös älykkäiden sähköverkkojen kehittäminen ja langattomien verkkojen tehon nostaminen tuovat toimialalle kysyntää. Vaikka energian säästäminen on esillä kaikessa, kasvaa globaali sähkön kulutus noin kaksi prosenttia vuodessa. Sähkön kulutus lisääntyy erityisesti kehittyvissä maissa.

Kotimaisen sähkön pientuotannon lisääminen, sähköverkon toimintavarmuuden parantaminen ja uusiutuvan

KUVIO 16. Sähkölaitteiden valmistuksen työllisten määrä

sähköenergian tuotannon lisääminen pitävät kotimaisten energiainvestointien määrää tulevaisuudessa korkeana.

Kotimainen talonrakentaminen on supistunut jo kolmena viime vuonna ja supistuu vielä tänäkin vuonna. Ainoastaan korjausrakentaminen on kasvanut taantuman aikana. Rakentamisen odotetaan kääntyvän kasvuun ensi vuonna. Tämä parantaisi sähkölaitteiden ja kaapelien valmistuksen näkymiä ensi vuodelle.

Toimialalla on muutamia pörssiyrityksiä. Vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä Vaconin liikevaihto, -voitto ja saadut tilaukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Myös PKC Groupin ja Electrobittin liikevaihto ja -voitto kasvoivat. Vuoden 2014 jälkimmäisellä puolikaalla Neo Industrialin, joka on käytännössä Reka kaapelit, liikevaihto kasvoi mutta kannattavuus oli edelleen heikko. Viime vuonna Suomen ABB:n liikevaihto laski hieman, mutta liikevoittoprosentti ja saadut tilaukset kasvoivat. Henkilöstön määrä jatkoi laskua.

Tänä vuonna toimialan tuotanto pysyy viime vuoden tasolla. Ensi vuonna tuotanto kasvaa noin prosentin. Myös työllisyys heikkenee vielä tänä vuonna. Ensi vuonna työllisten määrä pysyy ennallaan.

1) Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus

Toimialaan kuuluu moottoriajoneuvojen ja niiden moottoreiden sekä perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus. Toimialan viennin arvo oli kaksi miljardia euroa vuonna 2014, mikä on lähes 60 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Toimialan viennin osuus koko Suomen tavaraviennistä on reilut kolme prosenttia. Tärkeimmät vientimaat olivat Saksa, Ruotsi, Venäjä ja Norja. Toimialalle on tunnusomaista työvoimaintensiivisyys. Alaa hallitsee kolme suurta yritystä ja muutama keskisuuri yritys sekä iso joukko pieniä yrityksiä. Tuotteista osa on kulutustavaroita kuten henkilöautot ja osa investointitavaroita kuten kuorma- ja linja-autot sekä perävaunut.

Alkuvuonna tuotannon kehitys on vaihdellut huomattavasti toimialan yrityksissä. Toimialan suurimmassa yrityksessä tuotanto on kasvanut, mutta alalla on myös yrityksiä, joissa tuotantomäärät ovat pudonneet.

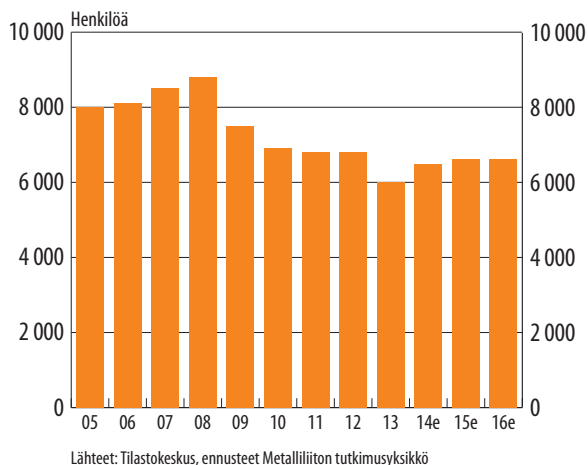
Liikevaihdolla mitattuna toimialan suurin yritys on Valmet Automotive, joka valmistaa tällä hetkellä Mercedes-Benzin A-sarjan autoja. Tuotanto aloitettiin syksyllä 2013 ja viime vuonna yrityksen tuotantomäärät kasvoivat merkittävästi. Tämä selittää pääosiltaan koko toimialan tuotannon kasvua. Tänä vuonna tuotanto edelleen kasvaa viime vuodesta ja sen myötä tehtaalla tulee olemaan hyvä työllisyystilanne.

Toimialan toinen suuri yritys on Agco Power. Yritys kuuluu amerikkalaiseen maatalouskoneita valmistavaan Agco-konserniin. Pääsääntöisesti Suomessa valmistettavat moottorit menevät konsernin muissa eurooppalaisissa tehtaissa valmistettavien traktoreiden voimanlähteiksi. Edellisellä vuonna yritys investoi merkittävästi Suomen moottorien valmistusyksikköön, minkä seurauksena tuotantomäärät kasvoivat. Viime vuonna tuotantomäärät laskivat. Tuotannon määrä ja työllisyys riippuvat olennaisesti uusien traktoreiden myynnin kehityksestä. Viime vuonna traktoreiden valmistus romahti, mikä selittää myös moottorituotannon vähenemisen ja työllisyyden heikentymisen.

Kolmas toimialan suuri yritys on BRP Finland, joka valmistaa Rovaniemellä moottorikelkkoja ja mönkijöitä. Se on ainoa moottorikelkkavalmistaja Euroopassa ja on osa Bombardier Recreational Products Inc -konsernia. Yritys työllisti viime vuonna noin 380 henkilöä. Liikevaihto ja tuotanto ovat tasaisesti kasvaneet viimeisten vuosien aikana. Venäjän epävarma taloudellinen tilanne on heikentänyt moottorikelkkojen ja mönkijöiden kysyntää ja sen vuoksi tuotanto vähenee tänä vuonna viime vuodesta.

Globaalit kuorma-automarkkinat ovat laskeneet viimeisen kahden vuoden aikana. Suomessa raskaiden kuorma-autojen myynti on laskenut tämän vuoden tammi-huhtikuussa noin neljä prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Sisu Auto Trucks esitteli pari vuotta sitten uuden mallistonsa, mutta myyntimäärät

KUVIO 17. Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistuksen työllisten määrä

KUVIO 18. Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistuksen liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettu sarjat (2010=100)

eivät ainakaan vielä ole taanneet merkittävää liikevaihdon kasvua. Viime vuosina Sisu on ollut erittäin riippuvainen puolustusvoimien hankinnoista.

Linja-autotuotanto on kokenut suuren rakennemuutoksen 2000-luvun aikana. Vielä kymmenen vuotta sitten busseja valmistettiin neljällä paikkakunnalla. Tehtaiden sulkemisen myötä viimeisen viiden vuoden aikana tuotanto on keskittynyt lähinnä kahteen yritykseen Scania omistamaan SOE Bus Productioniin ja Carrus Deltaan. Ensiksi mainitun tilauskanta on hyvä loppuvuodelle ja tuotanto kasvaa merkittävästi ja työllisyystilanne on hyvä. Carruksen tuotantomäärät hieman laskevat aiemmista vuosista ja työllisyystilanne on sen vuoksi vaikea ennustaa. Näiden kahden suuremman valmistajan rinnalle on tullut myös uusi toimija Linkker Oy, joka keskittyy sähköbussien valmistamiseen. Vaikka yritys on vielä pieni, sillä lienee tulevaisuudessa kasvupotentiaalia.

Perävaunuvalmistus lähti jo kaksi vuotta sitten selvään kasvuun joka on jatkunut myös viime vuonna. Ainakin osalla suurimmista yrityksistä tilauskirjat ovat tälle vuodelle täynnä ja tilanne jatkunee hyvänä myös ensi vuonna.

Toimialan tuotanto kasvaa tänä vuonna merkittävästi ja se kasvaa myös ensi vuonna. Tästä johtuen työllisyys hieman paranee.

2) Muiden kulkuneuvojen valmistus

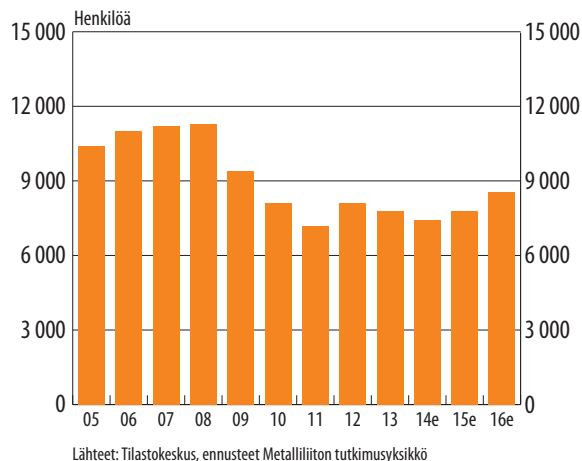
Toimiala käsittää laivojen, veneiden, muiden kelluvien rakenteiden, kuten öljynporauslautojen, valmistuksen sekä kiskokaluston, taisteluajoneuvojen ja -lentokoneiden valmistuksen. Ala vastaa kolmea prosenttia koko metallin tuotannosta ja tuotanto pysyi ennallaan vuonna 2014. Parhaimmillaan alan vienti on vastannut useaa prosenttia koko Suomen tavaraviennistä, mutta viime vuonna osuus jäi kolmeen prosenttiin. Tärkeimmät vientimaat olivat vuonna 2014 Saksa, Ruotsi ja Venäjä. Ala työllistää 8 000 henkilöä.

Viime aikoina toimialalta ja erityisesti telakoilta on kuultu etupäässä hyviä uutisia. Suomelle tärkeillä risteilijämarkkinoilla on tapahtunut selkeä käänne ja telakoille on tullut tilauksia kiihtyvään tahtiin vuoden 2013 alusta lähtien. Tätäkin tärkeämpi tekijä on Turun telakalla tapahtunut omistajanvaihdos, joka palautti asiakkaiden ja rahoittajien luottamuksen telakkaan. Tämän seurauksena Turussa onkin tällä hetkellä tilauksia vuoteen 2017 asti ja julkaistut esisopimukset mukaan lukien pitkälle 2020-luvulle. Myös Helsingin telakalla on tilauksia vuoteen 2017 asti ja viime vuonna lakkautetun Rauman telakan toiminta on käynnistynyt uudelleen. Technipin Porin yksikössä on ollut pulaa tilauksista viime aikoina, mutta toisaalta yksikön markkina-asema on vahva öljynporauslauttojen osien valmistajana, mikä luo uskoa tulevaisuuteen.

Lähivuodet tulevat olemaan telakoille hyviä, sillä tilauksia on usealle vuodelle. Telakkayhtiöiden oma henkilöstö on laskenut alle 3000:een. Lähivuosina telakat työllistävät kuitenkin vähintään kaksinkertaisen määrän johtuen toimintojen laajasta ulkoistuksesta ja alihankintaverkoston hyödyntämisestä.

Suomen veneenrakennusteollisuus on talouden vaikeista vuosista huolimatta pärjännyt kohtuullisesti.

KUVIO 19. Muiden kulkuneuvojen valmistuksen työllisten määrä

Tämä koskee sekä vapaa-ajan veneitä että viranomaisten käyttämiä veneitä. Veneiden valmistus työllistää noin 2 000 henkilöä.

Kiskokalustovalmistaja Transtechin tilauskanta on hyvä ja se jakaantuu usealla vuodelle. Helsingin raitiovaunut ja VR:n vaunutilaukset muodostavat suurimman osan tilauskannasta. Niiden myötä tuotanto ja työllisyys pysyvät nykyisellä tasolla tai hieman nousevat.

Myös puolustusvälineiden valmistuksessa on mahdollisuudet kasvuun, vaikka alan kehitykseen liittyy paljon epävarmuutta. Suurimmat ongelmat tällä hetkellä liittyvät panssariajoneuvojen tilausten vähyyteen. Puolustusvälineeteollisuuden kasvu riippuu paitsi viennin kehityksestä niin myös puolustusvoimien hankintamahdollisuuksista.

Kokonaisuudessaan toimialan tuotanto ja työllisyys kasvavat tänä ja ensi vuonna.

Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus

Toimialaan sisältyvät teollisesti valmistettujen koneiden ja laitteiden erikoistunut korjaus, huolto ja asennus. Toimialan tuotannon osuus metalliteollisuuden koko tuotannosta vuonna 2013 oli vajaat kuusi prosenttia. Tuotannon määrä väheni vuonna 2014 viisi prosenttia edellisvuodesta ja samaan aikaan henkilöstön määrä väheni kolme prosenttia.

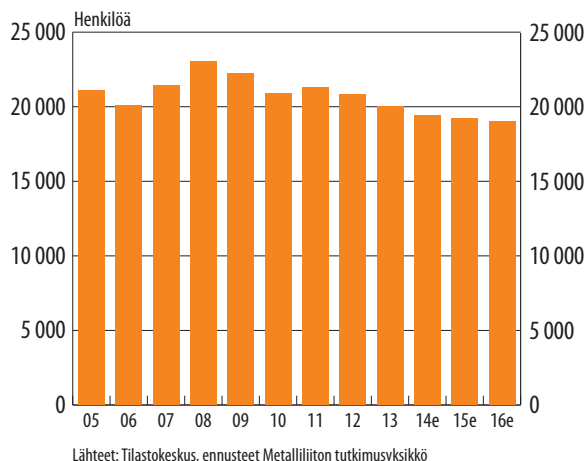
Toimialalla on muutamia melko suuria, monesti jonkin teollisen toimijan yksin tai yhteistyössä perustamia, kunnossapitoyhtiöitä sekä merkittävä määrä pienempiä yhtiöitä. Rakennusliikkeilläkin on omia kunnossapitoyhtiöitään. Muutamilla koneiden ja laitteiden valmistajilla on huoltotoimintaa, joka tilastoissa on laskettu kuuluvaksi niiden päätoimialaan, muiden koneiden ja laitteiden valmistukseen, eivätkä ne sen vuoksi ole mukana tämän toimialan luvuissa. Toimiala on hyvin työvoimavaltainen ja se on melko tärkeä asiakas metallituotteiden valmistukselle sekä koneiden ja laitteiden valmistukselle. Toimialan tärkeitä asiakastoimialoja ovat metsäteollisuus, sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, rakentaminen sekä koneiden ja laitteiden valmistus.

Vientiin menee vain noin viisi prosenttia toimialan liikevaihdosta. Vientiä on ollut varsinkin Venäjälle, Yhdysvaltoihin, Ruotsiin ja Saksaan. Viennin merkitys on ollut vuosi vuodelta kasvamaan päin.

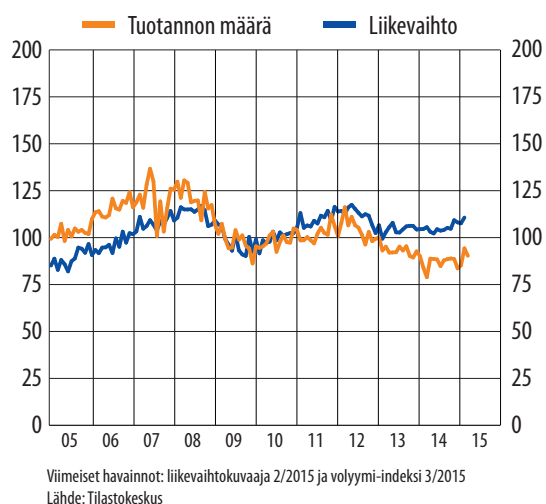
Toimiala perustuu ennen kaikkea kotimarkkinoihin ja sen kysyntään vaikuttavat tehdasteollisuuden ja energiahuollon kotimaiset tuotantolaitokset sekä niihin kohdistuvat uusinvestoinnit ja korvausinvestoinnit sekä korjausrakentaminen. EK:n tammikuun 2015 Investointitiedusteluraportin mukaan tehdasteollisuuden ja energiahuollon käsittävän kotimaisen teollisuuden investointien määrä oli nousussa viime vuonna ja nousu näyttää jatkuvan tänä vuonna. Tehdasteollisuuden investointihankkeissa on useimmiten kyse kapasiteetin korvaamisesta, kun taas energiahuollon investointihankkeissa kapasiteetin lisäämisestä. Energiahuollon investointihankkeita on suunnitteilla, mutta niiden toteutumista estävät ja hidastavat poukkoileva säätely, energian hinnan vaihtelu, energiantuotantoon kohdistuvien kustannusten voimakas vaihtelu, odotettavissa olevat uudet teknologiat sekä mahdolliset uudet energialähteet. Tästä kaikesta seuraa epävarmuutta ja riskejä, jotka lopulta johtavat investointilaskelmissa liian heikkoon kannattavuuteen. Julki-suudessa on viimeisen vuoden aikana ollut merkittävän kokoisia metsäteollisuuden investointihankkeita, jotka toteutuessaan tuovat lisää kysyntää. Toisaalta tehtaiden alasajot vievät pysyvästi kysyntää toimialalta, sillä uusia teollisuuslaitoksia ei kuitenkaan riittävästi synny menetettyjä korvaamaan. Viime vuonnakin suljettiin useita tehtaita ja toisien toimintaa supistettiin. Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus ovat silti toimintaa, jota täytyy jatkuvasti tehdä, mikä vakauttaa hieman toimialan tilannetta.

Korjausrakentaminen kasvaa tänäkin vuonna runsaat kaksi prosenttia ja se tuo jonkin verran kysyntää tälle

KUVIO 21. Koneiden ja laitteiden korjauksen, huollon ja asennuksen työllisten määrä

KUVIO 22. Koneiden ja laitteiden korjauksen, huollon ja asennuksen liikevaihto ja tuotannon määrä, kausitasoitettu sarjat (2010=100)

toimialalle. Tärkeitä asiakastoimialat eli metallienjalostus, metsäteollisuus ja kemianteollisuus ovat pärjänneet kohtuullisesti viime vuosina ja niiden teollisuuslaitosten ylläpito ja vuosihuollot pitävät toimialan kysyntää yllä. Toimialalle voi syntyä jopa kasvumahdollisuuksia palvelutarjonnan laajentamisen ja vientitoiminnan lisäämisen kautta.

Toimialan yhtiöt sekä niiden toimipaikat ja yksiköt ovat yleensä pieniä ja toimivat paikallisesti ja niiden näkymissä tälle ja ensi vuodelle on suuria eroja. Toimiala etsii edelleen muotoaan, mikä vaikeuttaa sen ennustamista.

Pörssiyrityksistä Caverionin toiminta osuu tähän toimialaan. Caverionin globaali liikevaihto on pudonnut jonkin verran vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden ensimmäisestä neljänneksestä, mutta samalla sen tilauskanta on kasvanut hieman. Caverionin kannattavuus on ollut vaatimatonta tasoa.

Toimialan tuotanto vähenee vuonna 2015, mutta väheneminen loppuu vuonna 2016. Toimialan henkilöstön määrä vähenee vuonna 2015 ja väheneminen jatkuu vuonna 2016.

Muu valmistus

Toimialaa muu valmistus ei tilastoissa lasketa mukaan metalliteollisuuteen, vaikka osa yrityksistä on Metallin sopimusten piirissä.

Toimialaan kuuluu muualla luokittelemattomien tuotteiden, kuten esimerkiksi korujen ja kultasepän tuotteiden, kolikoiden, urheiluvälineiden, lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja sairaalalalusteiden sekä turvavarusteiden valmistus. Toimialan yritykset poikkeavat suuresti toisistaan, mukana on niin käsi-työtä kuin korkeaa teknologiaa sekä investointi- että kuluttajatarvotteita.

Toimialan henkilöstöstä kolmannes työskentelee yrityksissä, joissa sovelletaan metallin sopimuksia.

Toimialalla on kaksi erityispiirrettä. Ensimmäinen on yrittäjien suuri osuus alan henkilöstöstä, lähes kolmannes henkilöstöstä toimii yrittäjinä. Toinen merkittävä seikka on pienten toimipaikkojen suuri osuus, lähes 90 prosenttia toimipaikoista työllistää korkeintaan neljä henkilöä.

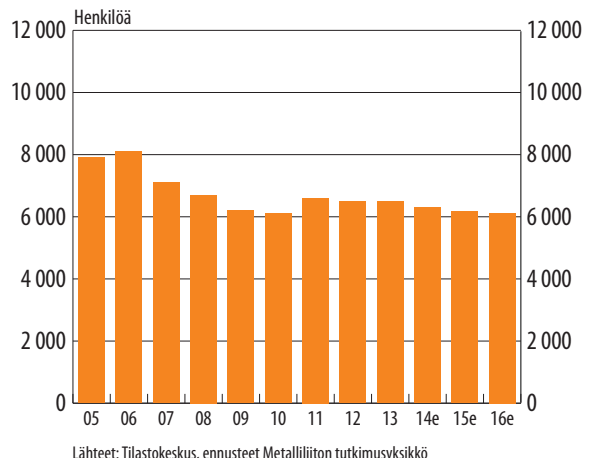
Toimialan liikevaihto on laskenut viimeisen 12 kuukauden aikana noin viisi prosenttia. Toimialan tuottajahinnat laskivat viime vuonna noin neljä prosenttia.

Toimialan tavaravienti laski viime vuonna noin 19 prosenttia. Tärkeimmät vientimaat ovat Ruotsi, Venäjä, Saksa ja USA. Toimialan viennistä 40 prosenttia on lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien vientiä.

Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumentit ovat lähes täysin vientiin meneviä tuotteita. Kyseisten laitteiden valmistajien lähiaikojen näkymät ovat epävarmat. Varsinkin Venäjän tilanne heikentää kysyntää.

Koruja ja kultasepän tuotteita valmistavien yritysten työllisyyteen ja tuotantoon vaikuttavat raaka-aineiden, kullan ja hopean, maailmanmarkkinahinnat ja yksityinen kulutus. Raaka-aineiden hinnat kääntyivät pitkän laskukauden jälkeen nousuun vuoden vaihteessa. Kultasepätuotteiden kuluttajahinnat laskivat viime vuonna kolme prosenttia kun ne vuosina 2010–2013 nousivat yli 30 prosenttia. Kultasepätuotteiden vähittäiskaupan määrä kääntyi viime vuoden lopulla kasvuun useita vuosia kestäneen laskun jälkeen. Toivottavaa olisi, että tämä kasvu lisäisi myös kotimaista tuotantoa.

KUVIO 23. Muun valmistuksen työllisten määrä

KUVIO 24. Muun valmistuksen liikevaihto, kausitasoitettu sarja (2010=100)

Toimialan ainoa metallin sopimusten piirissä oleva pörssiyritys Rapala VMC:n viime vuoden liikevaihto ja liikevoitto laskivat hieman vuodesta 2013. Alkuvuonna yhtiön liikevaihto ja -voitto kasvoivat selvästi ja loppuvuoden näkymät ovat hyvät.

Toimialan tuotannon määrä pysyy ennallaan tänä vuonna. Ensi vuonna tuotanto kasvaa hieman vientikysynnän ja kotimaisen kysynnän lievän paranemisen myötä. Työllisten määrä kuitenkin laskee tänä vuonna. Tuotannon kasvusta huolimatta ensi vuonna työllisten määrä laskee noin prosentin.

Metallimalmien louhinta

Vuosina 2008–2012 Suomessa koettiin kaivosbuumi, jonka aikana metallimalmien tuotanto moninkertaistui ja silloin myös avattiin seitsemän uutta metallikaivosta. Nousun jälkeen tuotannon määrä on ollut tasainen viimeiset kolme vuotta. Metallimalmien vienti Suomesta on hyvin vähäistä, sillä malmit jalostetaan Suomessa.

Viime vuosina avatuista kaivoksista Kittilän kultakaivos sekä Kevitsan ja Kylylahden monimetallikaivokset ovat osoittautuneet menestykselliseksi. Toista ääripäätä edustavat Talvivaara ja Raahen kultakaivos, joiden alkutaival on ollut monien vaikeuksien värittävä. Yhteensä Suomessa on kaksitoista metallimalmikaivosta, joista kolmessa ei tosin ole tuotantoa tällä hetkellä. Jo mainittujen kolmen uuden menestyvän kaivoksen lisäksi Kemin ja Pyhäsalmen kaivokset toimivat kannattavasti ja vakaasti.

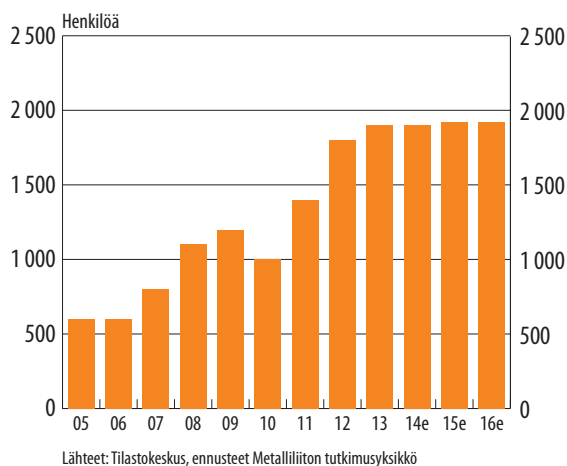
Huolimatta viimeaikaisista julkisuudessakin paljon olleista ongelmista Suomi on otollinen paikka kaivostoiminnalle. Muun muassa arvostettu Fraser-instituutti arvioi Suomen maailman kiinnostavimmaksi kaivosinvestointien kohteeksi vuosittaisessa tutkimuksessaan. Suomen vahvuuksia ovat vakaa toimintaympäristö, infrastruktuuri ja tarkasti analysoitu maaperä.

Metallikaivosten työllisyys on kehittynyt viime vuosina hyvin. Kuitenkin Tilastokeskuksen mukaan ala työllisti vuonna 2013 alle 2000 henkilöä. Alueellisesti uudet kaivokset ovat olleet merkittäviä työllistäjiä. Tästä esimerkkinä käy Kittilän kultakaivos, jossa työskentelee yli 400 henkilöä kaivosyhtiön kirjoilla ja yli 200 henkilöä alihankkijoiden palveluksessa.

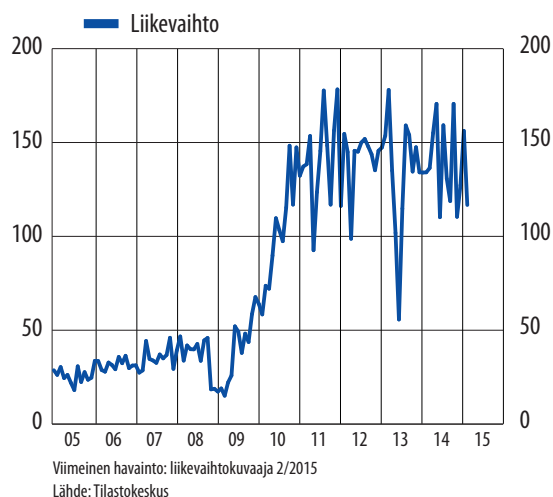
Vuoden 2012 jälkeen kaivoshankkeet eivät ole johtaneet uusien kaivosten avaamiseen. Suurin syy tähän ovat metallien hintojen lasku. On oletettavaa, että lähimmän viiden vuoden aikana avataan pari uutta kaivosta, mutta määrä tulee olemaan aiemmin ennakoitua alempi. Heikentyneeseen tilanteeseen viittaa myös malmin etsinnän voimakas vähentyminen viimeisen kolmen vuoden aikana, mikä tulee väistämättä johtamaan alan hitaampaan kasvuun lähivuosina. Myös kaivoslupahakemusten määrät ovat olleet laskussa. Toimialan henkilöstön määrä tulee kasvamaan pitkällä aikavälillä, mutta myös tämän suhteen ennusteita on tarkistettu alaspäin.

Suurin yksittäinen epävarmuustekijä alalla on Talvivaaran kaivoksen tulevaisuus. Tämän hetkisten tietojen mukaan tilanteeseen on tulossa selvyys suuntaan tai

KUVIO 25. Metallimalmien louhinnan työllisten määrä

KUVIO 26. Metallimalmien louhinnan liikevaihto, kausitasoitettu sarja (2010=100)

toiseen tulevan kesän aikana. Valitettavasti kaivoksen sulkeminen on vieläkin yksi mahdollinen ratkaisu asiassa.

Metallimalmikaivosten merkitys tulee kasvamaan Suomen taloudelle lähivuosina jonkun verran. Suomi on houkutteleva kaivosmaa, vaikka Suomessa sijaitsevien nykyisten ja tulevien kaivosten metallipitoisuus on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta alhainen. Kuitenkin maailman väestön ja elintason nousu sekä näiden seurauksena tapahtuva raaka-aineiden kysynnän lisääntyminen mahdollistavat myös Suomen kaivosten kannattavan hyödyntämisen.

26.5.2015

Tutkimusyksikkö